

ПРОГРАМ РАДА
ISS/KS U113,
Хидрометрија

Овај програм рада усвојен је на седници Комисије која је одржана 27. 4. 2015. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације, на седници која је одржана 25. 9. 2015. године.

Увод

У складу са тачком 1, Решења о образовању комисије за стандарде и сродне документе KS U113, *Хидрометрија* (у даљем тексту: Комисија за стандарде), област рада Комисије за стандарде је стандардизација правила и метода које се односе на различите технике мерења протока течности са освртом на транспорт седимената у отвореним каналима, као и стандардизација терминологије и дефиниција, правила за контролу, монтирање и руковање, инструменте и опрему и услове под којима се мерења изводе, као и правила за процену, анализу и интерпретацију података. Комисија за стандарде KS U113 прати рад следећих техничких комитета:

- ISO/TC 113, *Хидрометрија*, Међународне организације за стандардизацију;
- CEN/TC 318, *Хидрометрија*, Европског комитета за стандардизацију.

Комисија за стандарде KS U113, *Хидрометрија*, образована је решењем директора Института бр. 1195/59-24-01/2012 од 22.08.2012. године, а на основу предлога одлуке за образовање Комисије за стандарде коју је донео Стручни савет за опште области стандардизације бр. 1865/60-20-02/2012 од 19.07.2012. године. На основу члана 78. и 79. Статута Института и тачке 4. *Интерних правила стандардизације – Део 2: образовање и рад комисија за стандарде*, KS U113 ради у наведеној области рада на доношењу, преиспитивању и повлачењу српских стандарда и сродних докумената, обезбеђивању усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним, учествовању у изради и преиспитивању стандарда које доносе европске и међународне организације за стандардизацију, као и на обављању других задатака у вези са стандардима и стандардизацијом.

Активност Комисије за стандарде на планирању, припреми и доношењу стандарда и сродних докумената приказана је у табели 1.

Табела 1 – Укупан број стандарда и сродних докумената

Година	Укупан број стандарда и сродних докумената
2012.	6 у плану
2013.	3 објављена 6 у плану 2 ван плана
2014.	није планирано
2015.	3 објављена 3 у фази нацрта 6 у плану

1 Пословно окружење

1.1 Опште

Хидрометрија садржи многе елементе хидраулике, а користи савремена достигнућа електронике, рачунарске технике (базе података), информатике (пренос података на даљину), сателитске технике и других научних дисциплина. Најважнији подаци који се прикупљају преко мреже хидролошких станица ради добијања што квалитетније информације за планирање, заштиту, развој и управљање водним ресурсима су: водостаји и протоци на рекама, водостаји на природним и вештачким језерима, транспорт вученог и суспендованог наноса, квалитет воде, температура воде, лед на рекама и језерима и подземне воде.

Комисија за стандарде KS U113 прати рад техничких комитета Међународне организације за стандардизацију и Европског комитета за стандардизацију у области:

- у најширем смислу, вода и мерења наноса у отвореним каналима, укључујући кретање и расположивост подземних вода (преко ISO/TC 113, *Hidrometry*). У ISO стандардима су наведени инструменти и апарати описани тако да то олакшава избор одговарајућих инструмената и апарата. Произвођачи мерних инструмената и апарата користе спецификације које пружају ISO стандарди;
- мерења изворних водених ресурса и њихових протока (преко CEN/TC 318, *Hidrometry*). Стандарди које развија овај технички комитет су првенствено методе мерења и спецификације. Међународни комитет ISO/TC 113 је са европским комитетом CEN/TC 318 успоставио сарадњу ради остваривања заједничког рада у истој области стандардизације и уклањања техничких препрека трговини. Уколико у овој области стандардизације нису објављени одговарајући европски стандарди и у плановима Европске организације за стандардизацију није предвиђено њихово доношење, тада ће Комисија за стандарде на основу исказаних потреба преузети међународне стандарде техничког комитета ISO/TC 113.

Следећи политички, економски, технички, регулаторни, правни, друштвени и/или међународни индикатори описују пословно окружење у индустријском сектору, производе и материјале који могу имати значајан утицај на процес доношења стандарда.

- У последњих неколико деценија је развој микроелектронике и подводне акустике нашао примену у многим новим хидрометријским инструментима. Стандардизација може помоћи да се осигура да методе и инструменти за испитивања дају резултате који су компатибилни.
- Српски закони и прописи који се односе на наведену област рада Комисије за стандарде су:
 - Закон о метеоролошкој и хидролошкој делатности („Сл. гласник РС”, број 88/10) којим се уређује метеоролошка и хидролошка делатност, систем ране најаве метеоролошких и хидролошких елементарних непогода, фонд метеоролошких и хидролошких података и информација, заштита хидрометеоролошког информационог система и друга питања од значаја за метеоролошку и хидролошку делатност;
 - Правилник о начину примене метода хидролошких мерења и осматрања („Сл. Гласник РС”, број 20/13) који имплементира стандарде за домаће и међународне методе којима се врше хидролошка мерења и осматрања, као и међународне стандарде који утврђују функционалне захтеве за опрему која се користи при хидролошким мерењима и осматрањима.

1.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Укупан промет у индустрији воде у Европи се процењује на око 80 000 милиона евра, од чега се удео хидрометрије процењује на 250 милиона евра. У последњих 50 година се потражња воде у Европи стално повећава: од 100 km³/годишње до преко 650 km³/годишње. Због овог повећања су

поједини делови региона постали изложени сушама. Према подацима Републичког завода за статистику из 2012. године за територију Републике Србије укупне количине воде су:

- испоручене индустрији око 67 милиона m^3 ,
- коришћене за наводњавање око 110 милиона m^3 ,
- испоручене воде око 460 милиона m^3 .

Поплаве су најчешћа природна катастрофа у Европи. Између 1971. и 1995. године било је преко 150 великих поплава у Европи. Процењена штета у том периоду била је око 99 милијарди евра. У Републици Србији укупна површина и објекти поплавлени спољним водама износе око 16 000 ha, укупна површина брањена од поплава спољним водама је 2 000 000 ha, а процењена штета као последица поплава 2014. године је износила преко 1,7 милијарди евра.

Падавине су извор свих слатководних ресурса. Међутим, оне нису равномерно распоређене по Европи, па је већа количина падавина на западу и у вишим планинским областима. Годишњи просек падавина варира од око 25 mm у јужној и централној Шпанији, до преко 3 000 mm у западној Норвешкој. Дакле, у неким регионима Европе постоји несклад између потражње и падавина, па се доводи у питање одрживост и коришћење водних ресурса. Укупан обновљив слатководни ресурс за Европу је око 3500 km^3 /година, док је губитак воде око 10 %.

Да би се постигао циљ одрживе водопривреде, мора се постићи равнотежа између потрошње (на пример за наводњавање, индустријску употребу и јавно снабдевање водом, рекреацију, испуштање отпадних вода и утицај дифузних извора) и одрживости екосистема. Постизање овог циља захтева да се у обзир узму и квантитет и квалитет.

2. Очекиване користи од рада Комисије

Доношење српских стандарда у овој области омогућава да се њиховом имплементацијом и применом успоставе методе и правила за различите технике мерења протока течности које ће омогућити уклањање техничких баријера и отварање тржишта широм Европе. Примена стандарда омогућила би бржу и лакшу везу између произвођача, корисника и органа надлежних за технички преглед и испитивање.

Примена стандарда из ове области може пружити велику помоћ у превенцији и заштити људских живота и имовине, у идентификовању количина присутних загађујућих материја и прогнозирању поплава.

3. Учешће у раду комисије

Заинтересоване стране у области рада ове Комисије за стандарде су:

1. релевантни органи државне и локалне управе;
2. универзитети;
3. пројектанти;
4. извођачи радова;
5. лабораторије;
6. хидрометеоролошки заводи;
7. индустрија: произвођачка, прерађивачка, софтверска...

Све заинтересоване стране у Републици Србији су позване да узму учешће у раду ове комисије за стандарде, уз осигуравање равноправног учешћа и заступљености свих заинтересованих страна. Могуће је и учешће у статусу посматрача, под одређеним условима који су утврђени *Интерним правилима стандардизације — Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе.*

Права и обавезе чланова комисије за стандарде и сродне документе утврђена су *Интерним правилима стандардизације — Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе*, са којима се упознају кроз краћу обуку на конститутивној седници или, у случају измене већег броја чланова комисије, на првој наредној седници. Такође, чланови Комисије за стандарде се у Институту упознају са осталим интерним правилима стандардизације која су у потпуности усаглашена са правилима међународних и европских организација за стандардизацију.

4. Циљеви и стратегија за остваривање циљева

4.1 Утврђени циљеви Комисије

1. Доношење приоритетних стандарда који се првенствено односе на терминологију и дефиниције на српском језику, онако како је то утврђено *Интерним правилима стандардизације — Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената*.
2. Заступање српских националних интереса у области рада Комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију путем учествовања српских стручњака и експерата у раду ових техничких комитета.
3. Ради ревидовања стандарда SRPS U.C5.020:1980, *Пројектовање насутих брана и хидротехничких насипа – Технички услови*, у оквиру Комисије за стандарде формирана је радна група KS U113/RG1, *Хидрометрија – Насуте бране*, која ће бити активна до завршетка ревидовања.

4.2 Стратегије за остваривање циљева комисије

Остваривање циљева Комисије за стандарде KS U113 се заснива на дефинисању приоритета рада Комисије. Приоритети у доношењу стандарда су:

- доношење термилошких европских стандарда као српских стандарда на српском језику;
- објављивање српских стандарда који за основу имају европске или међународне стандарде на које се позивају или ће се позивати технички прописи, такође на српском језику;
- преузимање нових издања европских стандарда техничког комитета чији рад прати, уз поштовање свих рокова које дефинише Европска организација за стандардизацију;
- сарадња са комисијама Института чија је област стандардизације у уској вези са облашћу стандардизације ове комисије, као што су KS U250-1,8, *Основе прорачуна, дејства на конструкције и сеизмички прорачун* и KS H147, *Квалитет вода*.
-

У процесу примене стандарда неопходна је сарадња и координација са активностима Министарства пољопривреде и заштите животне средине, Министарства привреде, Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и Министарства рударства и енергетике приликом преиспитивања и повлачења постојећих и доношења нових правилника који уређују ову област.

4.3 Аспекти заштите животне средине

Заштита животне средине представља један од највећих економских и друштвених изазова са којима се државе данас суочавају. Ради постизања циљева одрживог развоја, укључивање свих заинтересованих страна захтева на првом месту унапређење нивоа образовања и информисаности и подизање свести о значају заштите животне средине.

У наредних двадесет година (како се истиче у последњим извештајима Уједињених нација) просечна количина воде којом ће људи располагати биће мања за трећину. Постоји могућност да средином овог века чак седам милијарди људи буде суочено са недостатком воде уколико се не предузму хитне мере заштите вода. Са друге стране, сваког дана се у реке, језера и у водене токове баца шест милиона тона отпада.

Примена стандарда из ове области може пружити велику помоћ у превенцији и заштити људских живота и имовине, у идентификовању количина присутних загађујућих материја и прогнозирању поплава.

5. Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања, што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу.
- Недовољно учешће стручњака на доношењу српских стандарда и сродних докумената, као и њиховој хармонизацији са међународним и европским.
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављање примедби и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу.
- Недовољно придавање значаја раду чланова комисија за стандарде у организацијама које су их делегирале, што резултује нередовним долажењем чланова на састанке комисија за стандарде или недостављањем попуњених гласачких листова у случају дописних седница, а самим тим долази до одступања од плана доношења стандарда.

6. Корисни линкови за све наведене активности

- Основни подаци о Комисији:
http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=411 (увид у програм рада, листу објављених стандарда и оних на којима се ради);
- Основни подаци европског техничког комитета:
<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6299&title=Hydrometry>
(увид у план рада, листу објављених стандарда и оних на којима ради технички комитет CEN/TC 318);
- Основни подаци међународног техничког комитета:
http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=51678
(увид у план рада, листу објављених стандарда и оних на којима ради технички комитет ISO/TC 113);